

דברי פתיחה של ראש-הממשלה

כארוחת-צהריים עם עיתונאים - 29.11.68

התכנסנו כאן, כמנהג טקבע לציין
בסעודה יחדיו זו מאורע היסטורי, שאין רבים
מוטלו בחיי עמנו בדורות האחרונים.
והינה אפנס, אנו מציינים כאן היום 20 שנה
ושנה להחלטה האומות-המאוחדות, אבל בינתיים
נפל האריך טראגי קרוב יותר התובע את שלו
טאיתנו היום שבעה לארובי הסצה בשוק "סחנה-
יהודה" בירושלים. הרבר שאינו סר מעינינו, הוא
מראה המספחות שנפגעו.
חייב כל אחד לראוח את עצמו כאילו במספחתו באח
הפגיעה, חייבים כולנו לנהוג במספחות הללו כבני
מספחה אחת, אם לסולידאריות בכאבן ואם לעזרת
אחים ככל שהידרש.

ועם המשפחה נמנעה לרושלים, ידועה הטבל
 ועטורת העמידה, בימי המצור שבמלחמת הקוממיות
 והימים שחברה לה יחדיו, ועד היום הזה. ולא רחוק
 הדבר, שהקרב על ירושלים, המצור ופניו, הוא שהכריע
 את הכף במלחמת הש"ח.

בדברי הגובה ראשונים על מעשה הרצח הצבעתי
 על איתנות עמידתם אל חושבי ירושלים, בו במקום
 ובו בזמן. כיום, אחר שבוע ימים, ראוי להוסיף
 על כך, שהיתה גם תמונה מדינית טובה באיתנות זו.

ההתנכלות הפרוויסטית היא צורה המלחמה
 העיקרית שחורה מונחה בעת כלטינו. מבחינה אנושית
 זהו מעשה טעם טמל ומבחינה מדינית זהו מעשה מלחמה,
 המטיר את ההתחייבות להפסקת האש והמרחיק את השלום.
 אם אמנם הטרור הוא עובדה חיים במלחמה,
 הרי עלינו לעשות הכול - ואנו עושים - כדי שייכשלו
 עושי, פייתטטו, ושישאו בעוונתם.

ידעתם: היו מעשי טרור שנכשלו מכוח עירנות הציבור,
 ויש לשקוד עליה, אבל נודה: קצת גם מכוח המזל.
 ההצלחה או הכשלון אינם מטנים את מצבנו המדיני.
 ולשווא יריבו ארגוני הטרור בינם לבין עצמם על בכורה
 מרצהים: כל מהנכל ייפקד ביום שוקדנו.
 ואולם שוב: יסודות מצבנו המדיני - לא מכוח
 הכשלונה וההצלחה של מרצהים הם נקבעים.

אין זו אלא עוד תוליה בשיטה הלוחמה הרצחנית,
 שבחרו להם שליטי מדינות ערב, אחר שנכשלו כשדה-הקרב
 הגדול, עוד תוליה בשרשרת מעשי הדמים המלווה אותנו
 שנים רבות במהלך הקומה ישראל.

כפי שהצבעתי בכנסה, וחזרתי בדבריי מיד
 אחר מעשה הדמים, החידוש הוא בכוחנו לעמוד, בהיומנו
 מדינת, בעמירה צה"ל על המשמר סן הירדן והגולן כמורה
 ועד לתעלה כמערב, עד כי יבוא קטלום.

ובעצם, רבותי, כוח עמידתנו הוא שקבע גם

באותם הימים לפני עשרים ואחת שנה, וגם קודם.

גם מכחינה זו לא נשתנה טיב החישוב היסודי ואופיו.

אכן, לפני עשרים שנה היינו מעטים יחור.

היינו מיעוט בתוך ארץ-ישראל, לפחות מיעוט מניין

אם גם לא מיעוט בניין. ואולם המעטים הללו, המיעוט

הזה, הוא שגקרא ליתן חוקף לחקומה ישראל, הוא ולא

מוסד בינלאומי, הוא ולא אחרים. וגם כעייה הבעיות

שעמדה לפנינו אז, והמלווה אותנו בעצם מראשית מפעל

התחייה עד היום, לא נשתנה: איך יחיו יהודים

וערבים יחד בשלום ובפריחה.

לא מזמן, בכנסת, הייתה לי אהורמנות לדבר

על הילכות מוקדם ומאוחר שבו יכוחים במשנה השלום,

לכשיבוא.

אבל הבטייה הזאת מלווה אותנו וחלילה אותנו,
 נאחה היא, פה יהיו פני השלום ופה יהיו הבכורות
 המוסכמים והבטוחים. בבכורות אלה או אחרים,
 ואף בלי שום הסדר, במצב הקיים, נגזר על שני
 העמים להיות זה בצד זה. ובכל התנאים אנו חייבים
 להתמודד עם הבטייה.

אביא לכם דוגמא - ענין חומש גישה
 למקומות הקדושים. יש לנו הסבון ארוך בענין זה,
 וזכור לנו עלבוננו של חומש גישה לכותל, שנחתייבה
 ירדן לתת לנו לפי הסכם שביתה הנשק, החתייבה
 ולא קיימה.

והנה אנו עומדים לפני עונה של חגי דה מוסלמיים

ונוצריים גם יחד - עיד אלפטר וחג המולד. חגים אלה מעוררים, בדרך הטבע, עניין בקרב המאמינים לבקר במקומה המקודשים להם. בוודאי, בכוא שלום, על הסידורים הנלווים אליו, יהיה הדבר מוטו יחד, ועוד חזון לשלום. אבל כבר עתה החלטנו לעשות סידורים כדי לאפשר גישה חופשית למאמינים מכל ארצות חבל לבקר במקומה הקדושים להם, לרבות אנרחי ארצות ערב.

בימים אלה יוציא שר הפנים הוראות ותקנות לעניין זה. בוודאי שיוטם לב לכל הצרכים הנובעים מטעמי ביטחון, אבל העיקרון הוא - חוחר למאמינים גישה חופשית כחוט לב למקומה המקודשים להם. זה דבר שיש בכוחנו לעשות מאלינו, מה שקוראים "כאומן אונילאטרלי".

ומחובתנו לעשות מאלינו כל דבר שיש ביכולתנו, ושיש
בו כדי לקדם חיים אנושיים של העמים, זה בצד זה.
אבל אפילו עניין זה שהיזכרתי, כאמור, - כמה חשוב
יהיה עבור שלום! למיכך, לא נילאח מלמנות לשלישי
מדינות ערב ולערביי ארץ-ישראל שיבואו ושיחמדונו
כמונו ואתנו עם-הבעייה המשותפת שהיא החיים המשותפים,
שיטאו ושיחגו, פניו אל מניו אתנו, שיעשו חוזה שלום.
אסרתי בכנסת שהחזה שלום הוא הנאי להסדר, ונכפא
מי ששאל על ההיגיון שבדבר. והרי הסדר מירושו
הנאים לחיים משותפים, ושלום הוא החשוב שבהם.
כל מה שאסר לעשות כאין שלום ייעשה, אבל אינו
אלא החליף לקוי.

ואכן - כאשר יבוא היסטוריון לרשום את כל
מאמצינו לברר סיכויי שלום, יהברר כי הרבינו מאמצים,
להביא לידי מעג ומשא ומתן. הבהרנו את נכונוהנו
לשלום, לא משלנו שום נוהל או צינור לבירורו, והבדורנו
ברור את העקרונות שינחו אותנו בקביעה חרוזה שלום חתום
ומוצק.

ואם לא הגיעו הרברים לכלל חוצאה ממטית, הרי זה
מחמת שנשיא מצריים מהנכר כל הזמן עקרוניה לעצם
מושגי היסוד: שלום, משא ומתן, הכרה, קיום-יחד,
גבולות בטוחים ומוסכמים.

ובכל זאת נוסיף לבדוק ולנצל כל אפשרות
טבירה לבירור סיכויים לקירוב השלום. נוסיף
לחזור לקראחו, במסגרת העקרונות שקבענו. אך
הדבר מתייב הרדיות.

כל פעם מלחמה בכל צורה שהיא מצד מדינות-
ערב, אינו אלא לרועץ להן מצד בקינותיהן האמיתיות.
ולא רק מצד החיים הטעותיים לנו, אלא גם מצד חיי
הערבים כשהם לעצמם.

אותם חושבים בהורדה ובשומרון, שלא קמו לבנות
 את מעטה הרבה, נוכחים עזה לדעה, שההיגיון הביטחוני
 המתחייב מן הטרור מכביד על חיותם שלהם, ואפשר
 שהכבדה זו היא החסבר לכך, שערכים בעלי רישיונות
 לשו"ב לא ששו לנצל את החזדמנות שניחנה להם.

נאצר ממנה את מאמציו ואת משאביו למלחמה,
 ומחרון בעיוחיו הטניסיות מתרחק ממנו, ומהוססה
 הסודנטיים יוכיחו. וזה הכללו איבה ומעשי מלחמה
 מצד הערכים מוליכים אל מבוך סתום לגבי פיהרון
 בעיוחיו האמיתיות של האיזור, ובעיית החיים
 המשותפים בראשן.

אף שמאז שנה 1947 נכשלו הערכים
 שלושה מונים בקומם עלינו, הם הוזרים כיום על
 הסגיאה ששבו אז.

צידקה ענייננו והאומי החיובי של כל
 היערכותנו, במלחמה ובשלום, הם שהביאו אז לאותה
 הכרה בינלאומית שאנו מציינים כאן את יום השנה
 שלה. בוודאי, לא הכל דומה. באותם הימים המכה
 בריח-המועצות בתביעתו ההיסטורית של עם ישראל.
 וחינה אהו אדס עצמו, שהוא עכשיו סר חוץ, שהכריז
 באותם הימים על המיכה ממלחתו בחקמה מדינה יהודית,
 אומר כיום דברים מדהימים, אם הוא צוטט אל-גכון
 בעיהונות.

נמסר שהצהיר, שאין בריח-המועצות רוצה
 באובדן ישראל. בדרך הלצה, יכולתי גם אני לומר,
 שזה חרדי: אין ישראל רוצה באובדן בריח-המועצות.
 אבל ברצינות: אם האומה המאוחדת קמו לסמל מספר
 של חוק ביהסים כין עמים, אין יכול סר חוץ של
 מעצמה אדירה להכריז הכרזה שכזאת כאילו היה בה
 משום רכותא, ולא דבר המובן סאיליו בין בני הרבנות ?

הכרזה "חיובית", במרכאות, שכזאת היא המעידה
על דרדור המוסר הבינלאומי אולי לא פחות מריבזרים
מהוצפים והוקפניים במירוש.

האמרו: גם או יכולתנו הממטית היא
שעמדה לנו. בינהיים חלה הידרדרות. מה אימז
הערך הקיים שאנו יכולים לייחס להחלטה ההיא,
עד כדי ציון יום השנה?

דומה שאשור להשיב על כך בלי היטוסו:
זו היחה הכרה בינלאומית-מדינית בזכות היסטורית.
משחח העמים נענחם לתביעה בה אלפיים שנה שיש
משחורית חובע. במקדם או כמאוחר היה העולם
חייב להיחבק ולהיעננה. כי שלא יבין את הרקע
ההיסטורי לשיבת-ציון, לא יכין את טעם היוחנו כאן
והחטק שמנו מהוח העניין כולו.

החלטה 29 בנובמבר לא נחנה בוטפנקא
למצב שבדיעבד ולא נחנה פסק בוררות בטימטור,
אף שהיה בה גם מזה וגם מזה. ביטורו של דבר
היא הפכה כמיתה-עם לעובדה שאינה בינלאומית.
מבחינה זו, ההחלטה התיא מצטרפת להצהרה באלפור
ולמאנדאט, שהוסרו אף הם על מסד איתן זה,
המסד שמכוחו אנו כהן.

(לשאלה "מה הם העקרונות"?)

הם פורטו פעמים אחדות, ובאחרונה גם בשאלות
שהעברנו לד"ר יארינג לגבי מצרים.

- שלום צודק ובר-קיימא.
- הסכם על כל הדברים.
- גבולות שאינם זהים עם קווי 1949, מוסכמים ובטוחים.
- הסדרים שיבטיחו אי-התמוטטות השלום.
- חופש השייט בתעלה, גם בדגל ישראל.
- פתרון בנילאומי לבעיית הפליטים.
- הכרה.
- הגנה מלאה על שייט ישראלי במיזרים.
- זכותו ההיסטורית של עם ישראל בארץ ישראל.

